

Београдски Студент

Орган стручних, економских, културних и спортских удружења
на Београдском универзитету

У ОДБРАНУ!

НАЈПРЕЧА ДУЖНОСТ

Искрено предани своје свакодневном научном, културном и студентском раду, ми унемо да у овим одлучним и историјским тренутцима оценимо значај мобилисања све широкх слојева младих целе наше генерације, — у борби за најпречу дужност, за одбрану државне независности.

Нисмо ми интелектуалци које не интересује ништа ван лабораторија и семинара, ван учионица и књига. Баш зато што смо спремни да одговоримо својој дужности према науци и култури, према народној просвети, ми млади интелектуалци знамо да ће нам сви напори у томе смислу остати узалудни, ако изгубимо, ми, и сви заједно, — први предуслов развика народне културе и народне мисли: независност. Отуда се у нас, упоредо са јачањем студентског покрета на свим подручјима његове делатности, стихијском снагом спонтано развија све дубља свест о значају наше борбе за одбрану државне независности и све организованја акција за окупљање свих друштвених снага за успех те борбе.

Верни својој дугогодишњој борби, свесни својих дужности и према омладини чији смо најпросвећенији део, везани за своје народно тле и одани својим народима „ми знамо свој пут и све што нас чека“... Гајећи у својим грудима топлу љубав према свему што је у истини национално, према свим позитивним вредностима наше прошлости, задојени најузвишенијим идеалима цивилизованог света, ми смо спремни да као и наши претходници из херојских година прошлога рата поново задивимо све своје пријатеље и улијемо страх у кости наших непријатеља, спремни смо да крвљу, младешћу и животима бранимо и одбранимо дело јунака, — неповредивост граница и државну независност.

Сваки удар наших срца куца силном љубављу према земљи чији смо синови. Волимо ми своја поља и шуме, волимо своје градове од којих свако говори о јуначком делу историје наше, наше су питоме дубраве и дивљи крши, непрегледне оранице и сиње море! Велика је наша љубав према земљи нашој, високо ценимо примере неустрашивости, пожртвовања, чојства и јунаштва генерација пред нама, а да би смо дозволили да земља која још говори крвљу најбољих синова народних постане туђински плен.

Знамо ми врло добро да та осећања не одушевљавају само нас студенте. Знамо како сви млади, сви они који хоће будућност сунца и среће у свом слободном завичају, неће пожалити ни за чим ако земља, ако отаџбина позове!

Зато су већ много пута из наших учионица и са наших говорница одјекивали звуци пламених по-

Студенти сирелци

Идејној и моралној пометности последњег времена требало је супротставити јасну и убедљиву реч. Трпало је дати кратку опомену шупљим брбљивцима и злогуким пророцима, незаситним дефетистичким профитерима и ситним завидљивим буржоаским дегенерацијама којима је увек мало што им земља даје, а увек много што од њих тражи. **Омладина, београдска омладина свих професија, струја и правда, сложила се у овом времену опасном за отаџбину и дала је парољу, која ће постати историјска реч, реч данашњице, шпартански кратка и косовски поштена, и њом је написала нов наслов једном периоду наше историје.** Омладина је положила испит зрелости за оспособљење да утиче на судбину народа и државе. Омладина је нашла реч, не нову и туђу, него вековима и крви ношену, гуслама опевану, на коцу и под конопцем посведочену. Изнела је основни захтев националне етике. Вековима је та девиза била: борићемо се за слободу. Ситној националној рачуници, која није рачунала ирационалним потенцијалом моралне народне снаге, и општег човечанске моралке и неминовног тока историје, могло је у прошлости то гесло разоружаног роба против страховито моћних господара изгледати смешна фантазија и илузија. Само је дубоки историски инстинкт једног несаломивог народа могао поћи с трешњевим топом против једне царевине која је тада била успе-

шно завршила рат против две још веће царевине. Само је такав инстинкт могао да води нашу нацију у победоносну борбу која је најзад срушила две царевине. У неминовном току историје није могао Голијатов мач надбити Давидову праћку. **Покретачи народног ослобођења нису бројали ни број непријатељских топова, пушака, сабаља и коња као што ни њихови достојни млади потомци не броје данас број авиона, тенкова, митраљеза и аутомобила.** Али су сви рачунали и рачунају са моралном снагом свог народа и културног света, с основним тежњама времена и са природом своје земље као с најбољом савезником. Више се поуздавало у своју и пријатељску снагу него у варљиве пријатељске изјаве и обећања завојевача. Прелиставајући историју Европе, последња два деценија, човек се мора згрозити над моралом џунгле с којим су бестидно гажени слободно склопљени савези и уговори, и обавезе, и пријатељским изјавама перфидно заварана жртва скорог напада, а покорени народи не само физички него и душевно заробљавани, нагоњени да своје родство славе као слободу и да се стављају као борци против своје рођене слободе. **У том је значај народне мисли, да је боље пропасти у борби за своју слободу него у борби против своје слободе, или: Боље гроб**

него роб, или: Боље имати брата за брата него туђина за господара. Интелигенција је формулисала свој став према модерним рачунским методама насиља овом мишљу: **О народној независности се не расправља, она се брани.** Малена Србија је 1914 рескирала безизгледан рат са силном монархијом радије него да прихвати тако незнатну повреду свог суверенитета, да аустријски функционери учествују у истрази на њеној територији. Тако су у то време народи могли бранити независност земље, кад су сви грађани били спремни на жртву г кад се није трпело да непријатељ својим утицајем и пропагандом у земљи врши њено морално разоружање или издају.

У духу те вековне етике свих несаломљивих народа, па и нашег, проговорила је омладина. Омладина, интелектуална и привредна, студенти, радници, привредна и соколска река је кратко, искрено и пословично језгровиту парољу која треба да проструји свом земљом: **Бранићемо земљу.**

Мала тробојна значка с тим речима колико само каже: програма, тактике и етике. У тако простој речи „бранићемо“ садржан је позитивизам, младечки здрави оптимизам и активност, животни полет, занос и енергија, начелан став против сваке малодушности, колебаљивости, једностраних површних рачуна и трговине с најсветијим аманетима, против дефетизма. **Објекат одбране „земља“ са народном слободарском тробојком садржи у себи сво народно биће у његову континуитету, прошлост везану преко садашњости с будућношћу.** То нису уски погледи моменталних садашњих и посебних интереса. Чак и претставник незапослених младих интелектуалаца није ни слова споменуо о њиховим социјалним бригама него је стављао њихове услуге отаџбини на расположење за грађење физичких и моралних бедема земље. Омладина је обухватила тим појмом све традиције о слободи родне груди, о свом дому, о својој земљи, о својој мајци хранитељици која може повремено бити неправедна али никада трајно мрска маћеха,

(Наставак на другој страни)

зива на јединство, на слогу и братство све омладине. Зато смо безброј пута говорили да је нужно, да је дванаести час решити сва наша унутрашња питања у духу равноправности свих и свакога, решити их брзо и одлучно, да бисмо, могли као што рече дични син хрватског народа, књижевник Миховил Павлек Мишкина „да се стиснемо један до другог да заједнички бранимо земљу“. Зато смо позивали и зато позивамо све патриоте и све омладинце, браћу наше Соколе, гимназисте, радну омладину, католичке омладинце, све младе синове наше земље:

за најпречу дужност — заједничка борба.

Са пуно радости и одушевљења можемо да констатујемо да су први кораци ка јединству наше омладине уродили плодом. И стога можемо са пуно вере гледати у будућност, ма колико се густи облаци над нама надвијали. Најснажнији шанац нашег фронта, наше јединство, почели смо да копамо.

Волели бисмо да не сиђемо у шанац, али ако устреба, сићи ћемо и бранити слободу и независност. Јер синови народа „заточника мријет навикнутих“ воле више за слободу мрети, него у ропству живети.

Редакција и администрација
Цара Лазара ул. бр. 11/1

Редакција прима:
сваког дана од 10—12

Пратплата:
полугодишње 10 дин.
годишње 20 дин.

Омладина и одбрана земље

(Наставак са прве стране)

никада тиранска господарица национално потлачене раје каквом је хоће да учине нова расна уображења, модеран облик завојевања који много потсећа на негдашње османлиске појмове добро запамћене у нашем народу.

Предратна омладинска генерација била је авангарда у далеко тежем делу извојевања слободне земље. Својим новим сложним и снажним ставом за њену одбрану данашња омладина неће изостати у историском значају за својом претходником. И данашња омладина је нашла контакт с народном душом са животним соковима наше снажне земље. С њом ће упоредо поћи цела нација прихватајући њену родољубиву паролу: **Бранићемо земљу.**

Васиљ Појовић

ИЗЈАВА:

Др. Б. С. Марковић

Поред свих тегоба кроз које пролази, за нашу се омладину не може рећи да је и у једноме тренутку занемарила своје дужности према народу из којег је поникла.

Док су безбедност и мир споља изгледали осигурани, сва њена пажња била је усретсређена на унутрашње здравље њене отаџбине. Она се тада залагала да у нашој земљи буде што више друштвене правде и слободе, јер је била свесна да се отаџбина воли што нам даје правду и слободу.

Омладина је осетила велику истину да ће се само онај народ који је унутра слободан свесно и пожртвовано заложити и за своју спољашњу независност. Она није заборавила пример херојске Србије којој је само унутрашња слобода омогућила да за оно кратко време свога самосталног живота одгоји неколико покољења свесних грађана који су били њен понос и који су само и могли — зато што су одрасли у слободи — да изврше велико дело ослобођења целог нашег народа.

Борећи се за друштвену правду у својој слободној земљи омладина је тако већ градила и најчвршћи бедем за одбрану земље од спољашњих опасности.

А кад су први облаци почели да се купе над нашом отаџбином, она као један човек скаче на стражи свога народа.

И последњи дани су најречитије показали колико је силан пламен родољубља штс из ње избија и како у критичним тренутцима она маршира на челу свога народа. Тиме је речено и каква треба да буде улога омладине у одбрани земље.

ХРВАТСКИ СТУДЕНТИ СВОМЕ НАРОДУ

ХРВАТСКА ЈЕ У ОПАСНОСТИ!

Овај чланак је објављен у листу „Нови студент“, одакле га у целости преносимо.

Непријатељ слободе, мира и културе је близу. Многи европски народи већ стењу под јармом туђег ропства. На границама наше домовине окупљају се чете тирани. Све што нам је драго и свето угрожено је од окрутног туђина. Освајачи Абисиније, Аустрије, Чешке, Словачке, Поткарпатске Украјине, Шпањолске и Албаније спремају се да присвоју нашу сунчану Далмацију, плодну Славонију, наше шуме и ријеке, села и градове. Они желе уништити наш језик и нашу културу.

Кроз стољећа борили су се наши дједови против Млетака, Турака, Беча и Пеште. Наша домовина изграђена је у тешкој борби против Авара, Татара и Хуна. Потоци свете хрватске крви потекли су за слободу под водством наших хероја Матије Губца и Матије Иванића. Тисуће знаних и незнатих јунака дали су све што су имали, здравље, слободу и крв своју за нашу народна и национална права прије и послје Свјетског рата. Небројене су наше жртве за слободу и равноправност, и сада кад стојимо на прагу слободе народне и равноправности, када се спремамо да остваримо снова наших мртвих великана и вођа, сада нам данашњи Хуни и Татари желе отети пулошке слободе, јер се они плаше цвијета слободе и братства.

Висока свијест и дисциплинирана борба Хрвата показала је прави пут којим треба поћи да се држава Југославија уреди тако да буде слободна и драга заједничка домовина свих народа Југославије. Тешко је данас наћи поштеног Хрвата, Србина или Словенца који би се противио нашем праву да будемо своји на својој. Има још много тога да се учини па да „лијепа наша домовина“ буде заиста лијепа за све своје синове, али једини пут до потпуне слободе хрватског народа јест пут братског споразума са свим народима Југославије — у првом реду са српским народом — пут слободне и снажне Југославије, слободне домовине слободних народа.

Зар може нетко вјеровати да нам хорде туђинских држава могу донијети слободу и равноправност?

Зар није наша тешка, али успјешна двадесетгодишња борба за споразум и равноправност најбоље јамство сретне будућности?

Зар није највећа опасност за нашу срећу и будућност комадање Хрватске и претварање наших најљепших крајева у туђе колоније?

Хрватска домовина нас зове, своје младе синове и кћери, у сваком куцају срца чујемо њен глас!

Спасимо Хрватску — бранимо Југославију!

Претставници нашег народа стварају у споразуму са претставницима српског народа темеље за бољу будућност Хрватске. У освиту хрватске слободе пропунали су већ први пулошци. Недајмо да их уништи мраз туђинске тираније.

У слободној, на споразуму изграђеној, Југославији чека нас будућност — страни освајачи отет ће нам и оно што већ имамо!

У слободној и независној Југославији изградит ћемо слободну и сретну Хрватску — страни освајачи раскомадат ће и опустошати нашу домовину!

Наша славна прошлост нас учи да Хрвати никад нису без борбе поклацали пред силом. Наши претци увијек су се славно борили за своју родну грудну, они су поносно и часно умирали за домовину и слободу. Нека буде и наша лозинка:

„Радије смрт него ропство!“

Погледајмо само што су ти исти освајачи учинили у земљама које су освојили и видјет ћемо што нама спремају, ако се не сложимо и не одупремо.

Школе ће нам претворити у касарне и средишта за однарођивање.

Уништити ће све организације радне омладине у којима се она бори за своја економска и остала друштвена права. Опустошит ће наше сеоске домове и господарства.

Упропастит ће нашу привреду чији слом ће најтеже погодити нас младе и одузети сва права и слободе за које смо толико жртава поднијели.

Претворит ће нас у робље и храну за топове.

Одузет ће нам све што имамо и што нам може живот уљепшати, па и саме наше животе, а све то само ради својих луђачких и злочиначких планова о освајању цијелог свијета, ради незаситне жеље за влашћу и богатством шаке незаситних вукова у људском облику.

Има ли веће невоље и биједи од оне коју нам спремају ти гробари наше слободе?

Има ли жртве која би била сувише велика да спасимо баштину својих дједова, да одбранимо свој народ од ропства и пропасти, своју домовину од комадања и туђинске страховладе?

Има ли жртве коју не би могли поднијети у борби за крух, слободу и срећу свог народа?

Домовина нас зове, успомена народних хероја и муче ника нас бодри, а усвијана круна Матије Губца нам свијетли на путу к слободи и никакво насиље туђинских тирани неће угасити то свјетло.

Хрватска очекује од нас омладине да ћемо бити достојни баштиници и браниоци свете баштине својих дједова.

Учинимо све да неугасиви пламен родољубља и вјера у побједу слободе и правде захвати сваког Хрвата!

МОЛИТВА ЗА НАС

Тако млади и заљубљени у ове горе, овај зрак и девојачки поглед снени у кише и румен ноћни облак.

Пред нама су дани, године тек се отвара живот: све ново и ново, пред нама љепоте ове Земље и Ловћен и Стражилово.

И наша села блатна и добра из блата дрног — бијели хљеб, и наша земља ломна и родна — планина њених ломни жљеб.

Тако млади и заљубљени у ову земљу, овај зрак и вода модрих одраз снени док шуми крв жита и мак...

Пред нама су дани, године, у миру се живот отвара у видике љетње и нове —

ал' ако сила хоће да отме ту земљу те љепоте, ако нас крв и част позове — онда нек' нам опросте мајке што ћемо гинути и клат, нек' нас не жале дјевојке за нашу и њину част.

Нек свако рече — тако треба, за ову земљу зноја и хљеба, за мирна села, црна брада нек бију сва топла срца.

Нек виде живи, чују мртви, нек анају и крвници сви, да народ не жали жртви, да мајке не жале дјецу кад се о слободи говори.

Нек се пробуде робови свијета кад наша снага мишица процвјета, нек нас по добру помену будући у слободи и срећи мира. —

Мирко Бешић

Саопштење редакције

Од појаве првог броја нашег листа прошло је већ три месеца. Наши претплатници и пријатељи листа, као и сво студентство могу с правом од нас тражити оправдање за тако дуго неизлажење.

Редакциони одбор је за своје време радио на томе да о-

могући несметано излажење листа. Велике потешкоће, чисто објективне природе, до сада се нису могле пребродити.

Уколико би у будуће само од нас зависило излажење листа, „Београдски студент“ ће излазити редовно.

ИЗ ИНОСТРАНСТВА

ПОЉСКА

Пољски комитет П. С. О. К. објавио је следећу резолуцију: „...Досадашње концесије и капитулације су прешле меру.

У свом сталном напредовању империјализам руши право народа да располажу сами собом и угрожава најживотије интересе Пољске. Нападачу ми ћемо супроставити не више дипломатске протестне ноте, већ оружани отпор целе нације решене да брани ствар Пољске државе и међународне правде.

Да би одбранила своју неповредивост као и независност Пољске, и њена права на Данцинг, целокупна пољска омладина је спремна да се бори, да жртвује свој живот.

Целокупност, независност и права Пољске неће служити као роба за трговање. Сваки Пољак који буде прихватио уступачење и компромисе са завојевачем биће сматран као издајца домовине.

Ми се обраћамо омладини целог света, а поглавито Француске, Велике Британије и Сједињених Држава, омладини свих нација које бране идеју

демократије и њихове независности, апелујући на њих да уједине своје напоре у заједничком отпору нападу, и обнову мирне сарадње засноване на принципу човечности правде“. Варшава марта 1939

ШВАЈЦАРСКА

Омладински Акциони комитет из Берна недавно је издао следећи манифест: Дајући данас нашој земљи и целом свету обећање да ћемо бранити земљу, ма шта се догодило, објављујући непоштено борбу свим дефетистима, ми можемо часно да тражимо од свих оних који су до сада остали по страни, још више жртава и одлучности за акцију.

Швајцарска ће бити непобедива ако буде знала да употребити све снаге тамо где је потребно. Где би била наша Конфедерација да су наши претци бројали мачеве и топове непријатеља пре него што су организовали отпор. Бранимо се и ми исто тако. Све за мир. За једну Швајцарску независну и слободну.

И данас кад дође до последњег боја,
Неоварен старог ореола сјајем,
Ја ћу дајти живојш, ошачуно моја,
Знајући шта дајем и вашто га дајем!

М. Ракић

Окупимо се сви и збијмо наше редове, нека сва Хрватска омладина буде сложна у првим редовима народне одбране.

Спремимо се душевно и тјелесно, теоретски и практички за све облике борбе и одбране!

Бранимо своју знојем и крвљу натопљену земљу, сваку њиву, сваки поток, сваку кућу!

ЖИВЈЕЛА НЕДЈЕЉИВА И СЛОБОДНА ХРВАТСКА!

ЖИВЈЕЛА НЕЗАВИСНА ЈУГОСЛАВИЈА СЛОГЕ И БРАТСТВА!

ЖИВИО СПОРАЗУМ СВИХ НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ!

ЖИВЈЕЛА БОРБА ЗА СЛОБОДУ И НЕЗАВИСНОСТ!

У новој ситуацији нови задаци

Преоријентација рада студентских у дружења

Рад наших студентских удружења, како стручних, економских и културних, тако и координационих одбора, увек се прилагођавао приликама и потребама студената, а делање нашег студентског покрета било је усмерено ка стварању једне спремније и културније генерације младих интелектуалаца, ка формирању једне праве народне интелигенције. Тај рад је показао своју стваралачку улогу дајући студентима вишу научну спрему и шире културне видике. Ми смо поносни што је у нашим редовима формиран културнији живот, један здрави морал, висока свест узajамности, омладинске и општенародне солидарности. На свим нашим секторима, у удружењима и организацијама, струји један нови живот, присан и ведар, живот колегијалности и другарства. И баш нам то и даје могућности да наш рад можемо увек усмерити путем који ће најбоље користити нама студентима, омладини и народу из кога смо поникли.

Ми никад нисмо наш рад изоливали од потреба народа, нити смо га посматрали само из перспективе наших ученица. Ми смо тај рад постављали шире, увек руковођени потребама народа, јер смо свесни своје улоге.

И данас кад наша земља стоји пред новом и доста критичном ситуацијом од нас се тражи много више. Нова ситуација нам намеће нове задатке. Зато су сва наша удружења и организације сву своју делатност управљале да у новонасталој ситуацији одговоре но-

вим задацима, да преоријенту свој рад у правцу ефикасног припремања студената за службу земљи и народу. Ми смо бацили паролу „бранићемо земљу“ и ми ћемо јој остати до краја доследни. Нама је јасно да је проблем слободе и независности наше земље и наш животни проблем, те да ћемо народу најбоље послужити бранећи националну независност наше земље. Данас је то наш први задатак и ми смо му пришли. Зато смо формирали „Студентски одбор за одбрану земље“, чија је прва дужност да код омладине и народа развија дух активног залагања за очување целокупности и независности наше земље, дух херојског отпора.

Нама је јасно да нема веће и племенитије службе него што је служба земљи и народу. Овоме задатку могу одговорити само здраве моралне снаге, истински надахнуто родољубљем, код којих живи сећање на велику народну прошлост, које цене слободу јер хоће да живе и да стварају у слободи. Ми смо то посведочили нашим досадашњим радом, а сада ће наша активност бити удвостручена.

Наш „Студентски одбор за одбрану земље“ изradio је цео један план рада на Универзитету и ван њега. Све приредбе ће бити у духу оживљавања народне прошлости, која је готово сва у знаку борби за ослобођење испод туђинске власти.

Но нама је такође јасно да данас ипак бој не бије само срце у јунака. Храброст је пот-

ребно допунити стручним знањем. У Америци и многим земљама Европе студенти су се већ пре неколико година почели спремати за случај рата. Њихове владе су их активно помогле дајући им стручну и материјалну потпору. Наш „Студентски одбор за одбрану земље“ предвидео је неколико курсева као: курс против бојних отрова, шоферски, авијатичарски и болнички. Преко ових курсева који неће бити само информативне природе, ми ћемо се стручно оспособити и то своје знање моћи да пренесемо на широке слојеве народа, организујући сличне течајеве у својим крајевима и дајући народу практичне упуте шта и како треба радити у случају рата. Поред општег спровођења овога плана, удружења и факултети ће га остваривати према својој струци.

Исувише волимо своју земљу, исувише смо свесни значаја слободног рада у слободној земљи, а да би сада остали пасивни и уљуљкивали се празним илузијама. Ми хоћемо да се оспособимо да би се умели помоћи.

Нас радује што су за овај наш рад показали разумевање и појединци и угледне организације. Они су свесрдно одобрили наша настојања и ми се надамо да неће изостати ни подршка с њихове стране, која ће нам бити потребна да би што успешније спровели овај подухват.

У оваквим бурним данима прва је и основна дужност сваког појединаца и целине, свих који су присно везани љубављу према народу и родној грудни, да са своје стране допринесу великој ствари слободе. У томе ми ни до сада нисмо изостајали, јер ни једног тренутка нисмо губили веру у узвишеност наших акција и борби. Наш елан је сада још већи и продужићемо са удвојеном смелешћу и преданошћу.

Акциони одбор студентских стручних удружења

ДВА ПИСМА

Савез иселеника из Југославије у Аустралији студентима Београдског универзитета

Браћо студенти,

Са наше четврте конференције шаљемо вам топле браатске поздраве и желимо да преко вас поздравимо омладину у Југославији.

Познајући тешке прилике под којима ви живите и учите ми утолико више ценимо вашу енергичну борбу за мир, одбрану културе и независности Југославије.

Присуство делегата из Југославије на Светском омладинском конгресу изазвало је великог дивљења и одушевљења међу нашем емиграцијом и заинтересовало је нашу иселеничку омладину за њихову омладинску браћу у Југославији.

Ми настојимо овамо да окупимо сву нашу омладину и да јој помогнемо у напредном и демократском развоју и узгоју, те да их упознамо о рођеним нам земљама из којих су њихови претци и очеви дошли. Ми држимо да особити њихов циљ има бити да дође до тјешњих веза са омладином народа Југославије и да измјењују мисли и искуства. Држимо да сте ви најбољи да те везе успоставите на заједничко добро. Од велике би нам користи било да нам пошаљете на увид или иначе ваше публикације које би могле, кад би се прошириле међу нашем овдашњом омладином, у многоме припомоћи њиховом упознавању са приликама омладине тамо.

Шаљући вам још једном наше најтоплије поздраве, за пријетседништво конференције

РАСОВИЋ

Словеначки медецинари београдским студентима

Словеначки медецинари приликом конгреса Савеза медецинара Краљевине Југославије доживели смо толико лепих и незаборављених тренутака, да нам наша дужност налаже да то изразимо са потпуном искреношћу.

Присутствовали смо величанственом отварању Конгреса и Академији наших другова, где смо осетили јединствену жељу хрватских и српских студената, да хоће делити с нама судбину и с нама бранити нашу заједничку угрожену домовину. Упознали смо вашу одличну организацију, јединство српске омладине, видели смо вашу велику вољу да поправите економски положај свих студената. За све време Конгреса наилазили смо на највеће разумевање и потпору за наше народне и стручне захтеве. Ми вам то нећемо никада заборавити. А то ћемо најбоље доказати тиме, да ћемо ваша тешко стечена искуства употребити при нашем даљем раду, јер смо сазнали од колико је значаја слога и јединство студентске омладине у борби за њихове захтеве и одбрану државе.

За све вам искрена хвала!
Живело јединство студентске омладине Југославије!

— И шинућемо, шинућемо славно, —
Ил' мачем ирвек' Гордијев чвор!
И шинућемо — али слободни,
Јер Србин неће да буде роб!
Тамо далеко на свештом гробљу
Пошражичемо живио ил' гроб!¹

Љ. Јакшић

П. ЗАРЕВ

МАЈКА

Посвећено студентима у Југославији

Бескрајан зимски ветар ваљао се преко поља. Љуљао је тополе поред друма. Односио је у даљину суво трње. У помахниталој бујици бацао је на блато прве плашћеве снежне пахулице. Војничка комора лагано је улазила у град. Точкови су тандракали. Снажни волови навикли на рало вулци су кола смерним кораком. Војници снуждени, у униформама боје кафе, добро замотани у шинеле, корачали су кроз промрзело блато, подвикивали на волове. Град нем, блатњав, притајен под ветровитим децембарским небом, оживе. Деца су излазила пред врата кућа и стојећи час на једној, час на другој ноzi гледала снуждено тај војнички караван.

Комора је лагано прилазила тргу.

— Стој! — повикаше први војници. Махали су штаповима. Испрежали су волове.

Журили су да се загњуре у топлину пазарских крчмица.

Ускоро настаде тишина. Мокри волови су преживали по дрхтавајући од студеног ветра.

Из крајње кућице изађе ветром рашчупана жена. Она је већ недељу дана очекивала мужа. Замота дете у велики вунени шал и пожури кроз улице. Нестрпљиво је гледала поворку војника, непознате жене поред кола. Тодора није било међу тим промрзалим људима. Можда ће доћи са другом комором? Неспокојна и незадовољна крену ка тргу да се распита. Војник са лицем опањеним ветром, рече суво:

Не познајем таквог војника који је добио допуст. Причекаћеш.

Војник уђе у крчму. Марија стеже своје дете. Недељу га дана већ узалудно чека да га обрадује с дететом и да се потсети пољубаца познатих модрослатких усана, да се распрсно лопта горког и мучног живота. Поред једних кола ослањала се о штап којим је гонила волове сељанка, промрзла на ветру. Она погледа Марију а затим задржа замагљени сјај очију на детету. Марија неверљиво сусрете тај поглед, чежњив и неспокојан. Жена неочекивано приђе. Својом испуцалом руком нежно помилова дете.

— Свава ли? — упита она. Говорила је са предахом, мукло и неспокојно. Свава ли малишан?...

Опила му капу и помилова га чежњиво по образима крајем прстију. У очима јој је сазревала туга.

Марија незадовољно отрже дете. На брзину одмери ту младу жену. Босе ноге су јој биле јако поцрвенеле од зиме и влаге. Груба сукња од црвене вуне била је изгубљана и попрскана блатом. Стара сељачка повезача покривала јој је главу. По говору се видело да је Српкиња. Осећање сажаљења према промрзелој жени која је сигурно пропUTOвала десетине километара

са комором, угуши се пред узнемиреном мржњом.

Да ли је негде у њиховој земљи забачен Тодор. И поред карте од пре две недеље ипак још није дошао у град.

— Дај да га трихватам — предложи неочекивано жена. Испружи голе затечене руке.

— И ја имам такво... малено.

— Зашто си га оставила?

— Због коморе. Морала сам да пођем са колима.

Марија измаче своје дете. Прибојавала се неуредног изгледа Српкиње, молбе у њеном гласу. Учиниће зло њеном детету. Жена је разумеде. Празне руке остадоше тужно испружене у ваздуху. Уздахну. Затим стеже груди набујалом под кошуљом, једре и тешке.

— Грудни ће ми усахнути, — рече она тихо. Намучи ме млеко. Нисам дојила целу недељу...

Уздишући дрхтала је од ветра и немирном руком милујући своје груди, исприча помодрелим уснама.

Муж јој је војник у српској војди. Код куће је остала само она и свекрва. Изненада су у село дошли војници. Извели су волове и кола да превезу овај товар кромпира. Обећавали су да ће вратити волове, да ће реквизиција бити само привремена. Жене нису поверовале. Са-

купиле су се на сред села, решиле да саме отерају товар и врате кола. Свекрва јој је стара и слаба. Жена има дете од пет месеци. Решиле су да она пође са војничком комором а да дете остави код старице да га храни водом и мокрим хлебом.

И ето, већ недељу дана путује са другим женама и војницима преко замрзалих поља. Спушта се у долине, блатњавим путањама пресеца пожутеле мокре шуме непознате земље. Ноћу спава на колима, промрзла и блатњава као псето. Млеко навире, мучи јој груди.

Узнемирена причом, разбарушена од ветра, Марија још мало боље уви дете. Њене мисли скренуше и она је видела удобан топал стан у кући. Дете јој пузи по кревету. Оно редовно сише слатке измршавеле дојке док у мислима не стиже и до Тодора који је далеко негде на бојним пољима.

Посматрала је са немирним саосећањем ту жену удаљену од свога детета. Није јој изгледала туђинка. Схватила је њен бол.

— Хајде у кућу, — рече тихо и крену стидљиво са женом. У малом стану оне загрејаше воду. Жена седе на троножну столицу. Обе са водом и са пуном истиснуше млеко из на-

бубрелих оболелих дојки. После су јеле. Причале су једна другој о мужевима, о купонима и реквизицијама. Стефана показа од многог читања већ истрту карту. Муж је је долазио на допуст. Српкиња је држала дете на крилу Брижљиво му је намештала косицу. Загледала се у његове кафене зенице. Привицале су јој се плаве очи њеног сина.

После обеда комора крете даље. Развеселени војници су подвикивали. Жене су махале пругевима над мокрим грбачама волова. Точкови су труцкали кола по излоканам путу. На кућама се белео снежни покривач.

— Збогом, невесто, — рече гануто Српкиња. Да си жива. Нека ти порасте дете и постане јунак.

— И твоје нака је живо, — одговори срдачно Марија, обрадована и поласкана.

Жена потрча кроз блато до својих кола. Марија остаде на друму. Гледала је за комором која се удаљавала. Са очима скупљеним да би се заштитила од ветра пратила је очима жену, ону другу мајку која је тешко газила кроз блато.

„Сада јој је лакше, мислила је Марија, ослободила се млека; једва се отргла од детета“...

Комора је већ била нестала. Ветар је неумољиво шибао у лице и ударао у танку сукњу. Телеграфски стубови су брүјали поред пута, дубоко и занесено. Она је још увек стојала напољу. Мислила је о једној другој комори са којом ће доћи млади муж.

НАШИ ПРОФЕСОРИ

О УЛОЗИ И ЗНАЧАЈУ ОМЛАДИНЕ

У ОДБРАНИ ЗЕМЉЕ

Др Т Тасић

Омладина је у политичком и националном животу играла увек и код свију народа видну и можда важну улогу. Читави политички покрети носе каткад име „омладине“. (Сетимо се омладине за време кнеза Михаила). У националном буђењу она је била прва, као што је уосталом то била и у бојним редовима. Не знам да ли је написана социологија о улози омладине у јавном и политичком животу. Кад се буде написала убеђен сам да она неће оповргнути наше тврђење. Код нас је омладина била претеча многих напредних политичких струја и увек стајала одлучно и храбро на бранику националног ослобођења и националног уједињења, у чему су се слагале све омладинске политичке струје, ма колико се и иначе разилазиле у другим питањима.

Омладина уноси идеалности и начелности и не трпи компромисности, а наша национална омладина, као она у Босни, била је и револуционарна. И онда када претерује она чисти атмосферу и мобилише духове на отпор, и увек брани да се у тзв. политичком реализму не скрне на пут опортунизма и свих оних метода које могу одвести једну нацију њеном моралном поразу и понижењу.

У њеној интуитивности и њеној полетности има нечег великог, што може да инспирише плддно и сретно и једног великог, мудрог и сталоженог па и једног конзервативног државника.

Инж. С. Недељковић

У свим стремљењима државе треба Универзитетска омладина да узима видно учешће. Кад се тиче одбране земље и чувања народне слободе, омладина треба да иступи као један човек, јер у данима великих искушења она је та, која ће листом бити позвана да је брани.

Зато је потребно да се омладина за време мира, систематски, истрајним и преданим студијама и радом оспособљава, како би се спремила, да кад дође време прими на себе управљање државним пословима, да те дужности може вршити са разумевањем, несебично и са пуно части.

Др. М. Беговаћ

Универзитетска омладина је цвет на стаблу свога народа. Цвет одвојен од своје гране не даје плода, као ни омладина која се одвоји од свог народног стабла. Народ долази до свог изражаја првенствено преко својих научних људи и преко своје школоване омладине, који ће у будућности претстављати главни ослонац у стварању народне сулбине и моћи.

Универзитетска омладина треба да буде свесна све своје часне и тешке улоге и да са пуно идеализма и самопрегора ради на добру свога народа. Не треба схватити да је главни

циљ студија борба за ухљебије и каријеру. Потребно је спремати се за несебичан и пожртвован рад у народу, постављајући изнад личног интереса један важнији и светлији интерес, а то је народна заједница, њено добро и напредак.

У данашње мутно и бурно време универзитетска омладина треба да буде непоколебљива и жива снага која ће будно бдити на одржавању свести и побијању клонулости.

Она треба да буде свесна да је боље борити се часно за самосталност своје државе и слободу свога народа него као туђински робови радити на рушењу туђе части, слободе и независности.

Др. М. Новаковић

Наша земља је за прошлих шест деценија издржала шест ратова што је врло много. У тим ратовима је омладина свагда предњачила примером и пожртвовањем тако да се питам, није ли излишно говорити о томе каква треба да буде улога омладине, **када је омладина увек дала доказа да ту улогу зна боље него нико.** Можда је, међутим, баш у данашњем времену потребно нагласити нешто што је врло важно и што би требало да сви себи ставимо у дужност: а то је сузбијање такозваног дефетизма, подизање моралне снаге, јачање вере у себе, снажење национализма. Ма шта се десило, ми морамо бити спремни и одлучни да бранимо целину наше државе и њену потпуну сувереност, ако би јој ма ко загрозио. А у томе ћемо успети само ако будемо показали онај исти полет и једнодушност који су нас онако сјајно повели 1912 год. У томе смислу мени се чини да би акција омладине могла бити земљи и народу од врло важне користи.

Др. М. Жујовић

Од како појам народне одбране премаша чак и Жоресово схватање о наоружаном народу у народној војсци, било би претерано тврдити да народна одбрана и у ужем смислу треба да одговара узрасту, полу и годинама. Остaje међутим као истинито да младост која има монопол полета и снаге, треба у великој подели рада на народној одбрани да заузме борачке положаје везане за ризик и ударну моћ. При данашњем стању технике рата и њезиних потреба сви људи и жене способни за борачки, фабрички, болнички, интелектуални и други рад морају бити подељени у велики број позива, при чему ће увек први позив припадати омладини.

Омладина има и једну врлину која може у војничком погледу да буде и мана а то је необузданост. Због тога очекујемо од наших младих људи, који су и до данас показивали разумевања у својим подухватима, да неће изгубити из вида потребу за многим самоодрицањима. Надамо се дакле да ће наша омладина, готова

да се заложу за народну одбрану, умети да буде колико пожртвована толико и дисциплинована.

Инж. Д. Б. Тодоровић

.....Насилници, завојевачи, устрили су се на отаџбину! Шта је дужност омладине у том случају? Изгледа да је то толико јасно, да је питање сувишно. Та зар се омладина при томе не руководи поглавито осећајима? И зар из тих осећаја не произилазе и дужности? Одговорни чиниоци имају дужност, да на навештене опасности одговарају пре свега онако, како то разум налаже; омладина у таквим случајевима реагира скоро само по осећајима, по срцу. Омладина реагира тако, јер већ и по самом нагону осећа да у опасности долазе пре свега слобода, част, правда и правичност, поштење, дакле све оно што је такође произашло из осећаја, из срца. Зато је сваки поступак њен, свака реакција њена, израз правде и чисте, ничим другим незаинтересоване душе, незаинтересоване искрености. Глас омладине је зато тада глас најчистијих и најискренијих претставника народа. То је глас звона од најплеменитијег и најчистијег метала, али глас који се пре свега жели чути. И све што је у народу поклекнуло, клонуло духом, захваћено каквим отровом, све што тражи да се ободри и соколи, све то још на први глас тог звона подиже главу, долази к себи и стиче поново храброст у себе и веру у народ. То звоно треба, и дужност му је да што пре зазвони, да што јаче зазвони, да што дуже звони.

При овим мислима и нехотице се има пред очима омладина из доба анексије и после ње. Светао задатак је извршила та омладина, а нарочито она у Србији. А и она се у својим делатностима руководила поглавито својим срцем, својим осећајима за народ и његово добро, осећајима који такође прожимају најчистије и најплеменитије особине нашег народа, који претстављају његово највеће и најсветије добро. И ма да је та омладина претстављала само малену Србију и стога била веома малобројна, она је ипак Србији прибавила симпатије и уважање свога поштењеног света, а осиног непријатеља умела да обузда и сузбије у границе пристојности. Бољи пример схватања дужности није потребан данашњој омладини! Али, мора се признати, данашња омладина има ипак нешто шири задатак. Она нема само дужност, да подиже дух и храбри, да звони на узбуну и пружа први отпор подизањем морала. Можда у исто толикој мери намеће се данашњој омладини и дужност да заузме што активнији став према оним нашим и туђим суграђанима, који јавно или тајно помажу непријатељима у његовим намерама. Данашња омладина има не само да подиже морал, већ да бди над њим.

Др. М. Бартош

Сасвим је природно да омладина има прворазредан значај и специјалну улогу у одбрани земље. Поред свих техничких и економских средстава одбрана земље не може се замислити без људског материјала и идеализма код оних који је врше, а најбољи људски материјал за одбрану земље је омладина.

По самом социјалном уређењу је омладина најприступачнија стављању општих циљева изнад појединачних. Зато је она увек поштенија и несебичнија, у то дубоко верујем, од старијих. Отуда морална снага једног народа много зависи од његове омладине.

Омладина мора да буде и она је увек свесна ових својих задатака. Она с једне стране има да послужи својом физичком снагом и као таква има да прими најтеже ударце и жртве. С друге стране њен идеализам је потстрек моралне снаге читаве нације, потстрек без кога нема могућности за успех.

Само извршити ове две улоге није лако. Пред нашом омладином стоје тешки задаци и она мора са много готовости да их прими. Одбрана земље зависи од ње у највећој мери и свесне жртве једино могу осигурати њен успех.

Академска омладина у томе има специјалну улогу; њене жртве биће још теже јер је и њена свест већа, па је и њена улога сложенија и опаснија. Њен задатак је не само да ради него и да води. Зато је онако дуги списак имена на плочама Београдског универзитета.

То је најбољи доказ о улози и задатку омладине у одбрани земље. Он се није променио.

Инж. М. Криштоф

У последње време настао је велики преокрет у душама Југословена. Пред спољном опасношћу изгубили су своју оштрину наши унутрашњи спорови и показало се, да су и Срби и Хрвати и Словенци спремни да с највећом одлучношћу бране своју заједничку Отаџбину. Готовост појединца на жртве и на одрицања стално се још повећава, а истовремено све више нестаје почетна узнемирност. Чега би се и боја онај ко је спреман све да жртвује?

Треба сви да узнастојимо, да ови племенити осећаји не ишчезну из душа појединаца, чим се смањи спољњи притисак, јер од тога зависи будућност и величина народа. Сваки народ проживљава своје велико доба, кад је осећај појединаца за заједницу јак, а највећи народи и државе пропадају, ако се њихови појединци или њихови делови безобзирно боре само за своје личне или за своје уже интересе.

Интелигенција треба да предњачи у готовости на жртве и истрајном и несебичном раду за народ, јер она и ужива највећи део плодова народне слободе. Од садашње омладине очекује се зато, да ће, кад дође њено време, бити потпуно спремна и способна да пре-

узме вођство народа, и то не само по своме знању него још више по снази својих осећања за народ и по свесном испуњавању свих својих дужности према њему. Таква интелигенција моћи ће да поведе народ у његово велико доба.

Др. М. Илић

Елементи који долазе у обзир кад је реч о одбрани земље могу се поделити у две групе: материјалне и моралне. Улога омладине, велика и у првој области, од особитог значаја је нарочито у другој. А кад се помисли да поред свог развитка технике, **на данас бој не бије само „свјетло оружје“, него још увек и „срце у јунака“,** увидеће се лако да је значај тих моралних елемената претезан, а самим тим и улога омладине огромна. Не одиграти ту улогу, значи неопростив грех учинити; одиграти је, значи просто своју дужност испунити. На савест наше омладине никад није пао такав грех, јер је увек до краја испуњавала своју дужност. То никад и то увек важи и за данашњу омладину. И она ће данас, као њене претходнице јуче, умети веру коју носи у срцу своје, пренети и на друге, и тако учмале пробудити а малодушне охрабрити. **Уосталом кад млади, који у ствари више него други имају да принесу општој ствари из жртвеник, показују готовост да то без колебања учине, онда нестаје колебања и код свих других.** Дух бодрости младих завладаће тако целим друштвом и ми ћемо моћи бити спокојни, јер ће нам тада заједничка Мајка бити ван опасности.

Др. М. Градојевић

Бој не бије свијетло оружје, већ бој бије срце у јунака, рекао је наш јуначки народ. Зато универзитетска омладина као просвећени и пун одушевљења део тога народа, у данашњим мутним временима мора пре свега да има јуначко срце, борбеношћу наоружан дух према свему што би Југославију могло да угрози било споља, било изнутра. Будно пратити све што се догађа, и сложено заузимати став руководи се принципом: **„Волијем да ми газиш по гробу, него по дробу“.**

Југославија је плод херојског пожртвовања и самопрегора, истрајне тежње за народним уједињењем и самосталношћу, за слободом и самосвојним животом. Очувати је и одбранити од свакога зла изнутра и споља, врховна је дужност свакога свесног Југословена.

Садашње генерације универзитетске омладине имају узвишен пример и светао путоказ како се за своју Отаџбину живи и мре, у бесмртним именима Гаврила Приципа, Жерајића и Гортана, у именима својих херојских другова, која красе аулу Београдског универзитета.

Дотле сваки на своје место, сваки на интензиван рад, а ако потреба захтева — **у рукама Мандушића Вука биће свака пушка убојита!**

Омладини ЗДРАВО!

„БРАНИЋЕМО ЗЕМЉУ!“

Велика манифестација омладине у Новој згради Београдског универзитета

Долазак

Васином улицом куљају поворке младих људи. Од Позоришта, од Калемегдана, из свих улица што се ту укрштају — извиру и бујају потоци младости. Читав сат Нова зграда Универзитета гута те поворке нејвероватном истрајношћу. Велика сала је препуна, изузев нешто резервисаних мјеста, остављених за друге и угледне госте из старијих генерација. Сад се пуне ходници и степенице. У аули су остављени само уски пролази. Први спрат је већ пун, други спрат се пуни. На прозорима и балконима гомилају се читави гроздови младих људи. Ријека нових посјетилаца отиче у пространо двориште. Двориште се пуни и људи се тешко пробијају кроз набијену масу у најудаљеније кутеве да и њих испуне.

У згради

Ваљда по први пут у Београду преко десет хиљада омладинаца — позваних преко двадесетдвје најјаче омладинске организације — окупљају се на једно мјесто, у једно јединство. Шта је позвало, шта је окупило те људе? О томе говори читав зграда, о томе говоре сва лица, тробојне значке са паролом: **„Бранићемо земљу!“**... О томе говори велика сала окићена заставима и транспарентима: **„Не дамо ни стопу наше земље!“**, **„Живело јединство наше омладине у одбрани земље!“**, **„Живела слободна и независна Југославија!“**... На зиду је слика наших граница са војником на стражи. Читав народ је симболизиран у том војнику. Пред том сликом срца младежи су узбуђена.

Тако мрмори и бруји велика кошница. Тихи разговор, пријатељски смијех, озбиљност и достојанствени мир на свим лицима. Кроз звучнике се шире упутства о отварању пролаза, испражњењу ходника, премјештању и збијању. Савршен ред и дисциплина. Ни панике, ни разметања. Редари са свиленим тробојкама око руку као да нијесу ни потребни овој свјесној и усредсређеној омладини. И док унутра дуго и без краја куљају све нове групе — маса се збија, стишава и чека. Тако се не чека пред берзама и апровизацијама на хљеб и зару, тако се не чека на перонима излетнички воз; тако чекају добровољци одлазак на фронт, тако чекају озбиљни љу-

ди свјесни своје снаге и дужности.

Кроз масу се разлеће проглас омладинских организација. Руке се издалека пружају за њим, са сваке стране стреме те руке жељне слоге и јединства, братства и другарства у овим тешким данима. — Овамо друже, дајте овамо! — И мени... И мени... На овим младим лицима ђака и намјештеника, радника и студената, на младим лијепим лицима младића и девојка — нема немира, ни лакоумности. Једно дирљиво мјеђусобно повјерење, једна неочекивана љубав и другарство вију из ових топлих очију и стишаних разговора. Тако мрмори и бруји велика и срећна кошница.

Прозори су отворени, звучници намјештени, људи чекају. У свим прозорима на свим балконима, припили су се свуда гроздови златних младих глава. Они су искористили све просторе и међупросторе, испунили све пукотине. Камена зграда је загријана младошћу као никад прије, као ни једна прије.

Академија

У великој сали се ори аплауз и шири се ходницима као ватра. Руке се бијеле као крила; сала је пуна бијелих птица; бијеле крила дланова лепршају у страсном заносу. Људи у дворшту покушавају и сами да бар пљескањем даду знак свога расположења, али стиснути у тијесну гомилу — не могу. Зтним дижу руке над главама и тако се над двориштем расипа пљесак и иде у висину, преко кровова, под облаке над градом.

Затим настаје тишина у којој звучници шире значајне и озбиљне ријечи, мудре ријечи што као мелем капљу на срца хиљада младих људи. Само се с времена на вријеме прекине тишина да се повидима, паролана и ватреним пљеском подвуче оно што је окупило ове хиљаде младих људи, оно што их ту у тјескоби сатима држи на ногама у светом заносу. Говори претставника најјачих омладинских организација важни су за земљу, за народ који је дао ту омладину, за озбиљне дане у којима живимо. А што ниједан лист у нашој земљи, ниједна радио станица у земљи није споменула ту важну манифестацију — гдје да се нају разлози за то? Ево шта су, између осталог и у главном,

рекли претставници најјачих омладинских организација у земљи.

Говорници

„...Соколство, као идеја спободне, братства и демократије увек је било испуњено правим родољубљем, тежњом за слободом и напретком и жељом да принцип народне слободе буде основ међународног морала и међународних односа у свету... Ова идеја довела нас је и данас овде, на овај заједнички састанак свесне и родољубиве омладине и старијих генерација... Што се тиче положаја нашег народа и наше земље, југословенска соколска омладина, у склопу са целом југословенском соколском организацијом, сматра да је света дужност сваког грађанина ове земље да ради на чувању и јачању народне и државне слободе. **Наша територија и државни суверенитет не сме бити ни у ком погледу и ни од кога повређен...** Као што се за слободу морало борити, тако се слобода и независност народа и државе мора и да чува... Наш заједнички став јесте: чуваћемо Југославију, њен пун интегритет, достојанство и част слободне земље“... (Из говора *Прејсћавника Соколске омладине*).

„...Омладина Српског привредног друштва Привредник која броји око 30.000 младих људи, не може и неће остати у овим судбоносним моментима равнодушна према акцији која иде за тим да се све здраве и свесне омладинске снаге удруже у једну цјелину и да се у потребном часу ставе храбро на браник независности и слободе наше мукама и крвљу стечене и одбрањене државе...“ (Прејсћавник *Привредникове омладине*).

„...Наша парода је — Буди спреман! — а одговор — Увек спреман! или боље — На све спреман!“ (Прејсћавник *Скаутске омладине*).

„...Радничка омладина изјављује своју пуну солидарност са заједничком акцијом целе омладине. **Свесна интереса земље и народа као и интереса своје класе, радничка омладина ће се свим снагама залагати за одбрану независности Југославије.** Као и до сада она ће се борити за пуно јединство младе генерације — њено најмоћније оружје у борби за одбрану земље и наше будућности...“ (Прејсћавник *Радничке омладине*).

„...Гажење међународних угрора, гажење сопствених обећања су знак да они који данас стварају међународне догађаје и промене — и не помишљају да треба ценити своје достојанство и част, а камо ли да цене туђе. Уништење слободе малих народа показује да данас сила и насиље одређују судбином света, не правда и човечански осећаји. **Издајства т. зв. народних вођа, „чувања национализма“ која су данас тако честа, говоре колико човек може да буде низак, па да под лозинком „спасавања отаџбине“ од „превратничких идеја“ издаје своју сопствену отаџбину, било предајом непријатељу, било угушењем слободе свога народа...“** (Прејсћавник *Хришћанске заједнице младих људи*).

„... Мир и слобода малих народа — угрожени су. Животи и будућност милиона људи у опасности су. **Бранити мир, борити се против изазивача рата, то је задатак не само нас, не само омладине, већ свих поштених и прогресивних снага друштва.** И данас када је мир озбиљно угрожен, ми ћемо ставити све своје снаге у службу његове одбране. Истовремено са тим припремаћемо се за оружану борбу, јер смо свјесни тога да можемо доћи у ситуацију у којој би то била једина ефикасна одбрана мира...“ (Прејсћавник *Тунгемларске омладине*).

„...Данас — непријатељи наше земље, непријатељи мира и сваке слободе дигли су понова главу. Они желе да преко крви и рушевина малих народа заведу своју свирепу хегемонију над Европом и светом. А Југославија је на њиховом путу и у њиховим плановима, ми то добро знамо. Али нека и они добро знају, ми поручујемо целом свету, и пријатељима и непријатељима: **ми смо синови 1804 и 1914, потомци славних јунака са Чегра и Мишара, са Цера и Кајмакчалане, са Грахова и Мојковца, синови народа који су знали умирати за слободу и за домовину...** Позивамо читав народ и све одговорне народне политичаре и државнике да се што пре реше сва горућа питања нашег политичког и државног живота, на бази слоге, демократије и равноправности, како би Југославија слободна, срећна и уређена нашласе спремна да одоли свим нападима.

Позивамо сву јавност, све родољубе — да пођемо путем народне слоге, да подижемо дух народног отпора, да дижемо малодушне, да жигосемо и прегазимо све оне туђинске агенте, продане душе и издајнике који шире дух дефетизма и капитулације, који прижељкују и пропагирају долазак туђина и тиме подривају отпорну снагу народа и државе. Позивамо сву јавност, све родољубе — да се свим снагама боримо, да се наша земља, која је увек била на страни Правде и Човечности укључи у данашњим судбоносним моментима у коло земаља које бране своју независност, слободу, мир и културу. (Прејсћавник *Синдустријске омладине*).

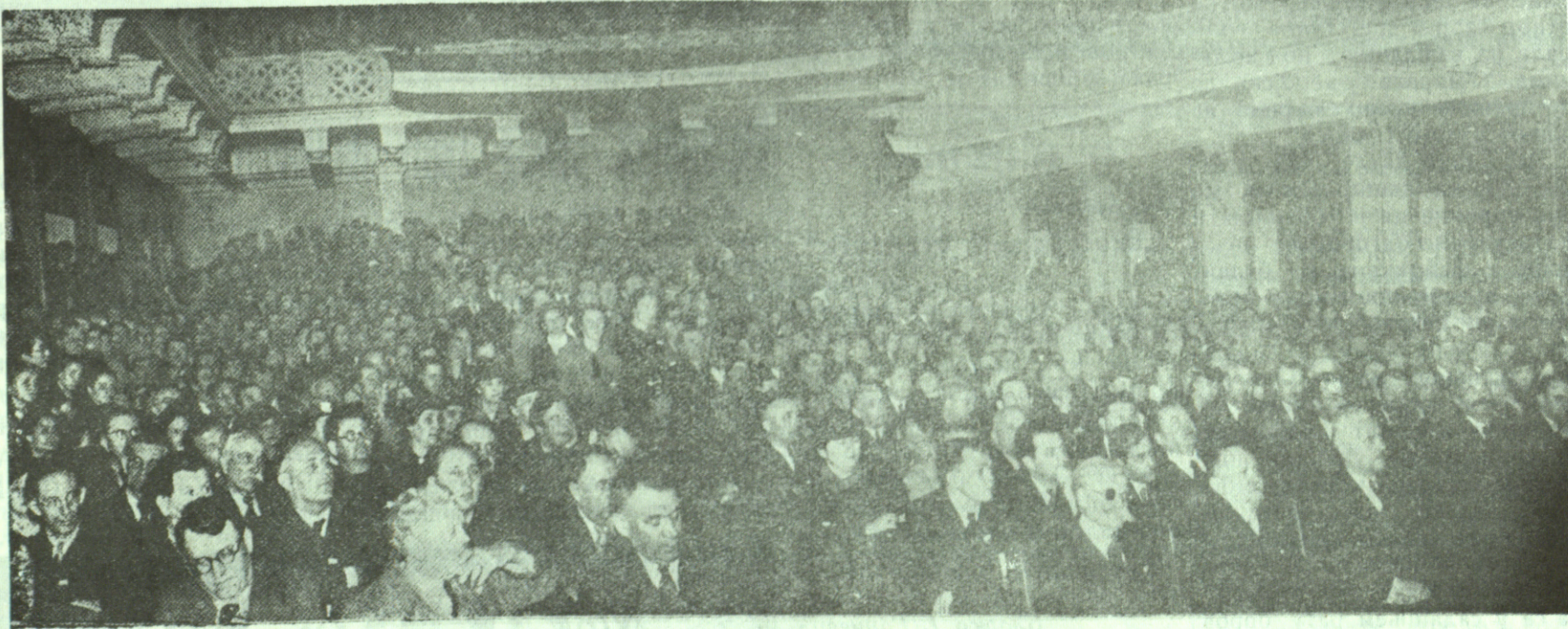
„...Ми омладинци са села осећамо огромну и непосредну опасност која прети нашој земљи и свим малим народима. Ми смо свесни да освајање и поробљавање може да донесе само још већу беду и мрак који и сада царује на селу. Свесни смо тога и одлучно решени да се бранимо до последње капи крви од свих завојевача...“ (Прејсћавник *омладине Сељачког кола*).

„...Ми, женска омладина заједно са својим друговима, налазимо се пред опасношћу да паднемо у још теже ропство, него што су га искусиле наше мајке... Пред том опасношћу ми видимо једини пут у окупљању и јединственом ставу читаве омладине и читавог народа... Колебљивост значи издају, свака сен колебаљивости значи огромну одговорност пред историјом... **Борићемо се са вама другови несаломљивом енергијом за независност наше земље, јер је заједно морамо и можемо одбранити.**“ (Прејсћавница *Женске омладине*).

„...Слободна земља и слободни народи у њој. То је циљ који жели да оствари јединствена омладина, а пут до њега води кроз борбу. Зато наши непријатељи несмеју у овој земљи наћи робове, већ борце који ће до краја бранити ствар своје слободе... У нашој историји је било много борбе, често пораза, чешће победа, али — никад капитулација... Надахнута истинским патриотизмом — омладина ће се борити противу свих и свакога ко покуша да уништи независност Југославије.“ (Прејсћавник *Задружне омладине*).

„...Данас кад се слобода наше земље налази у опасности — Академски аеро-клуб жели да нагласи јасно да су нашој отаџбини потребна млада и снажна крила... Умјесто да служе развоју и напретку човечанства — крила могу собом да понесу бомбе и да их проспу на све оно што је Човечанство вековима и вековима стварало. — Од таквих крила ми се морамо бранити. А бранићемо се нашим крилима.“ (Прејсћавник *Академског аеро-клуба*).

„...Непријатељи независности наше земље, уједно су највећи непријатељи науке и културе. У ропству нема културе, народу кога освајају — завојевачи доносе будућност незнања и мрака... У судбоносним данима ми млади топла срца пружамо руку свим младим људима и девојкама свима, онима који хоће и који се бо-

У Великој сали за време Академије

ЈЕДИНСТВЕН СТАВ ОМЛАДИНЕ

(Наставак са пете стране)

ре за независност наше земље. Ми то чинимо јер је то наша дужност, дужност према народу из кога смо поникли, према омладини са којом смо судбински повезани, према култури за чије ширење и напредак хоћемо да радимо.“ (Претставник интелектуалне омладине). „...Време је већ да покажемо силу, непобедиму силу солидарности наших бал-

живе и јаке. Данас као и увек, наша ће земља моћи успешно да брани своју независност једино у братској сарадњи са Француском (Претставник омладинских секција Југословенско-чехословачке лиге и Друштва пријатеља Француске).

То су биле ријечи претставника двадесетдвје организације омладине наше земље, то су они рекли пред више од де-

Један део посејшлица у дворшћу

канских народа. Да живи самостални балкански држави!“ (Претставник бугарских студената).

... Дух, неугасиви дух Колара и Палацког, Хуса, Жишке и Масарика, који живи у души братских народа, одиграће у одлучним тренуцима препородилачку и ослободилачку улогу. И с тога ми и у овим тренуцима не кријемо своју пламену солидарност са Чесима, Словацима и Русинима — нашим савезницима јуче и сутра. — Везе братства и солидарности, братства по идеалима и оружју које нас везују за Француску — данас су нарочито

сет хиљада окупљених омладинаца, а то је уједно ријеч и тежња целокупне омладине у нашој земљи. Те ријечи су озбиљне и истините, пуне стварности, борбености и снаге.

На крају, из хиљада грла, дижу се звуци топле химне словенске солидарности „Хеј Словени“, дижу се под каменним сводовима и препуна кућа одзвања њима. Зграда се дуго полако празни, али су срца ове омладине пуна свете ватре, пуна самопоуздања као никад прије. Омладина! Колика је то снага дознаће онај ко се усуди да на њу ударио

це, бацање бомби на школе, болнице, магацине, фабрике и музеје, постала је уобичајена ствар данашњег рата. И због тога је баш улога јана огромна: да заштите становништво, децу, целу позадину да одрже у реду, не дајући да се ствара паника.

Али, није довољно бити одан, треба бити спреман: борба се мора почети још данас. Годинама се војници вежбају да рукују оружјем, милиони излазе спремни. Тако треба и ми да се спремамо, па кад отаџбини затреба, да одмах устанемо у њену одбрану; да војска болничарки и радница на свим пољима не пропусти први моменат који може бити одлучујући.

Ми, студенткиње, поћићемо одушевљено да се у потребном часу ставимо на расположење свом народу, бранећи у исти мах свој положај слободне земље. Стогине нас је прошло већ кроз болничке течајеве, многе их данас посећују, а велика и прва дужност за сада нам је да стекнемо и пренесемо на друге потребно знање, јер ће нас народ ускоро требати.

Из Дома студената

У духу опште преоријентације делатности свих студентских удружења на Универзитету, Академиски клуб „Студентски дом“ је усмерио свој рад у циљу подизања народног одбраненог духа, против капитулатација и оспособљавања студената за што бољу службу народу и одбрани земље. У понедељак 17-IV-1939 г. одржана је приредба у Дому на којој је г. др. Кашанин, управник Дома говорио „О условима народне одбране“ а у име Академског клуба колега Нешић, ст. права „О улози омладине у одбрани земље“.

Истовремено је отпочело у сарадњи са г. Управником са припремањем курса за народну одбрану. У том циљу извршен је упис курсиста, израђена картотека, одржан један друштвени састанак на коме су студенти детаљно упознати са циљем ове акције и начином одржавања курса. На истом је било говора о будућем раду певачког и рецитативног хора који ће припремити програм за екскурзије у духу рада „Студентског одбора за одбрану земље“.

Зидне новине Дома су добиле свој одговарајући садржај како би се што боље могли студенти обавестити о догађајима код нас и на страни и добити јасну слику ситуације у којој се наша земља налази. У истом циљу се ради на остварењу радио дома, који ће наредних дана почети. Прва екскурзија коју је Академиски клуб намеравао да приреди до Петровграда за суботу 29 апарала забрањена је.

Изјава:

Уредништву „Београдског студента“ Београд

Молим цењено уредништво да у интересу јавности отштампам ову моју изјаву у наредном броју „Београдског студента“:

Никакве везе нити каквих односа немам са клубом „Словенски југ“, а још мање сам учествовао у његовим акцијама на Београдском универзитету.

Уредништву унапред захва-

Блашко Ј. Раичевић
апс. права

Како смо провели прошли ЂУРЂЕВ-ДАН

Већ је то постала традиција нашег Универзитета — Ђурђевданском уранку студенти се радују као неком слављу, као празнику младости. Већ неколико година ми организовано правимо походе на овај дан у природу, у околину Београда. Питање је само места.

— Друже, где ћемо ове године? — упита неки неупућени колега.

— А, о томе воде рачуна наши планинари.

— Још само да се припреми нешто за јело.

— Не брине. Ту су наше економске организације, које су већ све предвиделе.

И тако, сваке године, организовани, ми идемо, да овај празник пролећа када се буде снаге новог живота, проведемо, у природу, у зеленилу, у песми и радости.

Прошли Ђурђев-дан је био један од најлепших. Већ од раног јутра станица је врела од младих излетника. Студенти и студенткиње, ведром срца, расположени и млади, чекали су на полазак воза.

Правац Ресник. Воз креће, сви пролази и прозори пуни. Песма одјекује из хиљаде грла. Носи воз три хиљаде младих срца.

Станица. Силазимо и пењемо се преко њива и брежуљака. Дугачка црна поворка повукла се у даљину. По путевима и испред кућа сељаци нас поздрављају.

Под Авалом велика мало нагнута пољана. Још нису ни дошли задњи редови а већ су се ухватила кола, већ се разлиже песма. Треште звуци хармонике и гитаре, а хитре ноге по скакују. Прикупљају се са свих страна. Долазе г.г. професори, долазе гости, долазе сељаци из околине.

И онда почиње програм. Искористили смо и последњу реч технике. Овде, у сред природе, инсталиран је аутомобил са радио-звучником. „Спикер“ се

јавља сваког момента, даје упутства, објављује програм, објављује резултате такмичења.

До подне: прво, поздравна реч скупу, почетак уметничког програма, играње кола свих националности, свих врста, свих специјалитета. Затим натјечање у трчању, фудбалске утакмице (прворазредни тимови скрпљени на брзу руку), одбојка, скакање, бацање камена с рамена (црногорци прваци) итд.

Онда ручак. Све по реду. Свако добија свој део. Формирају се групе, камион се празни, дежурни већ малаксали. Није шала нахранити овако велико људи.

После подне програм се наставља. „Сала“ се пуни. Али још би у њој могло стати. На „позорници“ се појављују уметничке снаге нашег „академског циркуса“, приказује се „Добри војак Швек“ ређају се хорске и индивидуалне рецитације. Ређају се хорски свих покрајина. Ни Лале нису изостале.

Дан већ одмиче. Мало се облачи, али, хвала драгом Богу, кише неће бити. Наставља се даље игра, песма, весело поскакивање. Фотографски апарати раде, снимају се моменти, радње, групе, одвојено, заједно. Сви желе да имају успомену на овај дан. Сви се грабе да добију што лепше место, лепшу позу.

Пет сати. Људи још нису посустали. Сви би још хтели да остану, да још мало потрче, запевају, да удахну свежег ваздуха, да се наживљају зеленом, да се слободне природе. Али време је. Спикер објављује завршетак дана и полазак.

Врши се мобилизација „коморе“. Руксази на леђима, гитара о рамену, војници су спремни. Опет се формира дугачка поворка, опет песма и смех. Онда железничка станица. И воз нас је носио ка Београду!

После једног незаборавног дана.

Студенти слушају програм

Омладина брани своју националну независност

Извршни одбор Покрета светског омладинског конгреса, на основу другог члана Пакта Вассарског, који каже: Ми свечано осуђујемо сваки нападачки рат управљен против политичке независности и територијалног или административног интегритета једне државе“, изражавајући осећање које је обузело у свим земљама младе свих смерова пред анексијом равном

победоносном нападачком рату, сматра да се више него икад због тога треба да створи јединство свих омладинских организација. Он позива све омладинце како великих тако малих народа, да одбаце све што их дели и да се одмах уједине на основном принципу: ОДБРАНА НЕЗАВИСНОСТИ СВИХ НАЦИЈА.

СТУДЕНТКИЊЕ У ОДБРАНИ ЗЕМЉЕ

Све већом брзином развијају се догађаји, све је ближе опасност да букне огањ новог светског рата. На нашим границама нестају слободне државе, први удар може бити намењен независности и слободи наше земље. Кад затреба, без колебања даћемо сви отпор и бранићемо сваку њену стопу, ми жене исто као и наши другови, јер смо се ми у угроженој земљи нашли у истом положају као и мушкарци.

Данашња женска омладина, а напосе студенткиње, у непоколебљивим идеалима за лепши и човечнији живот, кроз борбу жена за равноправност, кроз тешке услове свога развијања, ствара свој положај бољим и брани стечена права. Оне не могу и неће дозволити повратак у средњи век, одбацили сазнање да су способне за сваки рад и да на плетима оних које чине половину људског рода стоје огромни задаци у стварању боље будућности.

Ми омладинке, жељне рада, радости и мирног развијања, жељне свега најлепшег што живот може пружити, мрзеле смо увек рат. Али смо биле поносне на херојство нашег народа који је исто тако мрзео рат, па је ипак са песмом пошао у њега, јер је то био рат одбране националне независно-

сти, јер је то био наставак велике борбе прошлости. Поносиле смо се што смо кћери оних жена које су са пушком у руди браниле независност ове земље, које су без предомисљања пошле у болнице и умирале од заразних болести, испунивши своју дужност. Поносиле смо се што смо потомци оних жена које су у позадини замениле своје мужеве по фабрикама и на њивама и оних које су, бацајући камене на непријатеље, дајући отпор својим сретствима, умирале на вешалима и под ножевима. Умирале су херојски јер су браниле право народа на живот и самосталност.

Исто тако данас, кад опасност прети нашој земљи, ми смо спремне да је бранимо и да заузмемо одговорене положаје. У фабрикама, по болницама, превијалиштима, у организованој исхрани и у одржању привреде, очекује се са правом активност жена. Сам развој ратне технике учинио је позадину и фронт подједнако опасним. Време јуначких подвига мушкараца који су се борили далеко од позадине, док је она стојала неузмиреана, давно је прошло. Примери Шпаније и Кине нам доказују да се у садашњем рату борба води свуда. Убијање жена, де-

Наш одговор бугурским колегама

Драге колеге,

Са одушевљењем смо примили ваше шойле поздраве и позив да сарађујемо на великом делу зближења наша два браћка народа и њихове омладине.

Ваше ђлеменије жеље и настојања, ваше широко пружене руке најбоље показују како високо стоји бугарска сјуденшката омладина којом треба да се поноси увек слободарски и демократски бугарски народ. Ми желимо и настојањемо да речју и делом пробудимо сарадњу наших народа и браћки пружену руку браћки ћемо прихватити.

Ми смо свесни шота да је данас више него икада пошребна ша сарадња јер она прештапва један од услова да наше домовине избегну невољама које им преште и прокрче пуш најрештју и будућности. Данас кад је мир угрожен у чешавом свеишу, кад авеш раиша преште и нама, кад на нашим границама расиу незајажљиви аиешити заједничких нам нешријашеља, рушиоца мира и кулшуре, наши мали народи а нарочитиш омладина мора ићи руку под руку, сшуйашти заједно раме уз раме.

Било је некада, на нашу несрећу, несшоразума и сукоба између две браћке земље. Ми знамо да наши народи нису хштели ше сукобе. Али ишито шито ми морамо свом снагом радишти да се унишше будући несшоразуми, да се искорени семе раздора које су међу нас шосејали наши нешријашељи. Наша млада генерација јешће гаранција за бољу и ведрију будућностш браћких народа и њихове омладине. Ми ошворено и мушки можемо рећи свима да ћемо знаишти и уметишти браништи нашу слободу и независностш, мир и кулштуру, ша најешештја ирава човечанствш.

Наша омладинска сарадња треба да буде шитокође један ланац, једна карика у омладинском шокрешту, који расише и развија се широм чешавог свеиша. Ујединимо своје снаге, иштрајмо у заједничком раду да шито шито више дошринесемо великој сшвари мира, сшвари кулшуре и најрештја, за којим сштреме и боре се милиони омладине целога свеиша.

Да бисмо ошшварили наше задашке, да бисмо се зближили и били јединшвени ми се морамо још више и боље ушознаишти. Морамо ушознаишти наше младе кулшуре, уметшностш и кшнжешвностш, измењашти наша искуштва на омладинском и сшуденшском раду. Пошребно је да ошшваримо међусобна шознанштва и зближења, да ушознамо своје народе и њихове духовне и машеријалне шековине. Све ваше шредлоге и шресештје, ушћене шреко ашела, од свега срца шримамо и шрудитшемо се да их у целосшти ошшваримо. Ми бисмо били сшрећни, ако би уследила шито шито једна шосешта бугарских сшуденашта нашшј земљи и нама, која би убрзала заједничко нам зашочешто дело.

За сшуденште Београдског универзитшешта:

Акциони одбор стручних студентских удружења: Богдан Капелан, ст. права; **Одбор културних удружења:** Душан Костић, ст. филозофије; **Одбор економских организација:** Никола Никић, ст. права; **Студентски мировни одбор:** Петар Ивковић, ст. права; **Редакција „Београдског Студента“:** Божидар Пејовић, ст. права.

Проглас омладинских организација

Омладини Омладинским организацијама
Целокупној родољубивој јавности!

Руководени дубоком љубављу према судбини и слободи наше земље и народа и испуњени искреном жељом да се у свету створи једанпут трајан и чистан мир између слободних и независних народа и њихових држава ми се данас у овим озбиљним временима обраћамо младој генерацији наше земље и свој родољубивој јавности, изјављујући у име хиљада и хиљада омладинаца које представљамо:

1. — Млада генерација наше земље сматра да је пуно очување наше државне и националне независности основна дужност свих, а нарочито омладине, која мора да очува своју земљу и слободу Југославије, творевине огромних и крвавих народних жртава. Она изјављује своју спремност да свим силама брани ову независност, да брани територијални интегритет и неповредивост граница Југославије.

2. — Истовремено изјављујемо да ћемо се одлучно борити противу духа дефетизма, колебљивости и капитулације, противу сваког покушаја да се на тај начин разбије отпорна снага земље.

3. — Ради остварења овога

задатка ми позивамо све омладинске организације, све здраве националне снаге на уједињење њихових напора за добро земље и народа. Оставимо на страну све што нас раздваја, ујединимо све своје снаге за одбрану независности земље и будућности народа и његове омладине.

4. — Одлучујемо да заједничким силама прегнемо на посао васпитања омладине у народно-одбранбеном духу, на посао јачања националне свести, правилног схватања народних и државних потреба и озбиљности времена у коме живимо. Потребно је приступити и припремању наше омладине за што кориснију службу земљи у случају потребе.

5. — Да би се остварило пуно јединство омладине потребно је учинити све за успостављање братске слоге и моралног поверења српске, хрватске и словеначке омладине. Ми апелујемо на све факторе државног и јавног живота, да се у интересу одбранбене снаге земље сва унутрашња питања реше што хитније и на начин који ће осигурати пуно слогу, слободу и равноправност свих Срба, Хрвата и Словенаца. Тражимо да се наша земља — вођена концентрисаним снагама најизразитијих моралних представника народног поверења — у пуној мери оспособи да наш народ у љубави и братству може да стане на браник наше

заједничке државе, ради одбране њених граница и слободе.

Омладино! Када је отацбина у опасности морају се све снаге ујединити!

У Београду, априла 1939 год.

Југословенска соколска омладина, Акциони одбор стручних студентских удружења, Савез скаута, Задружна омладина Југославије, Омладинска секција Женског покрета, Просветни клуб Привредникове омладине, Академски Аеро-клуб, Академска секција Црвеног крста, Омладина сељачког кола, Студентска секција Хришћанске Заједнице младих људи, Удружење лекара стажера, Удружење незапослених професорских кандидата, Одељење трезвене младежи међународног гутемплерског реда, Студентски мировни одбор, Одбор студентских културних удружења, Удружење студената Економско-комерцијалне високе школе, Удружење студенткиња, Академска секција друштва пријатеља Француске, Омладинска секција Југословенско-Чехословачке лиге, Редакција „Младости“, Редакција „Београдског студента“ и Редакција „Младе Културе“.

Наши у Француској

На заједничком збору српских, хрватских и словенаčkih студената одржаном 12 априла 1939 године у Паризу примљена је акламацијом следећа

Резолуција:

Никада тешка међународна ситуација није тако угрожавала независност наше земље и слободу наших народа као данас. Нашим народима прети највећа опасност: немачко и талијанско ропство.

Судбина братског чешког и словачког народа, затим Албаније показују нам, да је опасност за нашу земљу само питање најближе будућности.

Стога као свесни родољуби наших народа сматрамо, да је за успешну одбрану граница Југославије неопходно потребно:

1) Најхитније и потпуно решење хрватског питања према праведним захтевима хрватског народа, израженим преко његовог легитимног представника Др. Влатка Мачека, а на основу пуне равноправности и слободе Срба, Хрвата, Словенаца и осталих народа Југославије.

2) Доследно томе тражимо хитан и неодложан састав владе народног споразума која ће спровести горњи захтев, унутрашње сређење земље и предузети све потребне мере за њену одбрану.

3) Надаље тражимо да се Југославија за одбрану својих виталних интереса ослони на што ужи савез Балканских држава, те на велике демократске државе Француску, Енглеску и Сједињене Америчке државе и успостави одмах односе са Совјетском Русијом.

4) Да се поведе бескомпромисна борба против оних елемената који спремају капитулацију наше земље пред непријатељем.

Нека живи братски споразум, слога и равноправност наших народа!

Живела наша заједничка слободна, задовољна и снажна домовина!

*„И само дошле, до шот камена, До шот бедема,
Ноом ћеш сшупити, можда поганом
Дрзнеш ли даље?... Чућеш громове,
Како шшину земље слободне
Са шр.мавином сшрашном кидају...“*

Ђ. Јакшаћ

Меморандум

београдских студената свим факторима државног и јавног живота

Последњи међународни догађаји а нарочито анексија Чешко-Словачке Републике од стране немачких и Краљевине Албаније од стране италијанских трупа, дубоко су узбунили и забринули све слојеве народа и његове омладине па и нас студенте Београдског универзитета. У таквим часовима када је потребна највећа одлучност и мобилизација свих народних снага, нас је још више забринуо читав низ чињеница које показују да се земља не припрема онако и оном брзином као што би то требало, и да се још више благонаклоно допушта деловање извесних елемената који директно раде против одбранбене снаге земље. Зато смо сматрали за своју дужност да се — изван сваких уских и страначко-политичких обзира — руковођени искључиво љубављу према нашој земљи и бригом за њен опстанак и будућност, и овим путем обратимо свим факторима државног и јавног живота и целокупној јавности, скрећући им пажњу на следеће чињенице:

1. Јасно је да се анексијом Чешко-Словачке с једне и окупацијом Албаније с друге стране иде против основних интереса балканских држава, у првом реду против Југославије. Наша земља је одређена да постане идућом жртвом напада сила осовине Берлин—Рим: концентрација италијанских трупа и у задње време немачких на нашим границама, као и преговори начелника главних генералштабова Италије и Немачке, генерала Парианија и фон Кајтела у Инобургу (5 и 6 априла) — преговори на којима је било речи о плану акције против Југославије — то непобитно доказују. Читав страна штампа пуна је вести о акцији Немачке и Италије против нас. Код нас се, међутим, о томе не сме ни писати ни говорити: шта више, надлежни издају демантије и обавештења која стоје у очигледној супротности са стварношћу (сетимо се званичног коментара у београдском листу „Политика“ о италијанским односима на дан пре упада италијанских трупа у Албанију).

У оваквој ситуацији ми имамо права да упитамо надлежне: зашто се нашој јавности не дају права обавештења? Зашто се крије истина од народа? Зашто се, на тај начин, успављује свест о опасности која нам прети и демобилишу снаге? Шта се на тај начин мисли постићи?

2. Познато је такође да се у нашој земљи не спречава рад извесних организација, личности и група, директно подржаваних и финансираних из иностранства, а чија је делатност управљена противу наше државне независности територијалног интегритета. Резолуција Удружења резервних официра и ратника од 5 марта 1939 године, набраја примере о активности организација националних мањина код нас, нарочито Немачке. Код нас се дозвољава организовање хитлеровских јуришних одреда (СС и СА трупе), не спречава се путовање и делатност инструктора ових јединица који долазе из иностранства; дешавају се случајеви као појава застава са кукастим крстом на мариборској пирамиди и парапету у Зиданом Мосту; у тим крајевима један авион је пре кратког времена бацно летке са садржином да се „Словенци стрпе и да ће у јуну доћи и њихово ослобођење“. Преко појединих предузећа, двовласничких имања и припадника ових мањина који су резервни официри у нашој војсци, врши се директна шпијунска против наше земље, руковођена као што је свима познато од г. Нојхаузена, немачког конзула, шефа „Феркерс-бироа“ у Београду и преставника Националсоцијалистичке партије у Југославији. Наша штампа није ни забележила пут г. Крафта и Грасла, шефова немачке националне мањине у Берлин, куда су несметано отишли. На интервенцију немачког конзула у Загребу, „Нова Ријеч“ није могла да штампа свој редовни чланак на првој страни у уобичајеној форми, а примери забране штампе и извесних приредби на интервенцију немачког преставника редовни су. Само у последње време основано је у нашој земљи још 14 организација Хитлеровског „Култур бунда“ а у самој Словачкој отворена су још четири немачка конзулата!

Ове и њима сличне чињенице непобитно доказују да се нама непријатељске силе, истовремено са притиском и претњом на нашим границама све више служе шпијунском и разбијањем наше унутрашње одбранбене снаге ради постигнућа својих циљева. И, као што

се наводи у поменутој резолуцији Удружења резервних официра и ратника наше управне власти не само да ништа не предузимају да ове појаве спрече и онемогуће, већ шта више у неким местима пружају им разне олакшице као напр. смањење градских такси за мањинске приредбе.

Када је све ово познато, ми имамо право да питамо: зашто се и докле ће се трпети делатност страних агентура и шпијуна у нашој земљи? Јесу ли надлежни свесни да тиме, усред наше земље, допуштају стварање непријатељских позиција? А докле ће се, напротив, вршити и даље прогони, хапшења и штд. против оних поштенних грађана ове земље који ове појаве отворено изnose и против њих се боре?

3. Унутрашњи политички положај наше земље — у тренутцима такве спољне опасности — и даље забрањува све искрене родољубе. Уместо да се наша унутрашња питања, у првом реду Хрватско питања, реше што хитније на основи Народног споразума, коју потребу данас отворено признаје велика већина свих државних и политичких чињеница — преговори и ствари се још увек отежу и не прелазе се на дела. Овакво стање претставља највећу опасност за сам државни опстанак јер се наставаља политика одуговлачења а тиме и неспремност земље за одбрану и омогућује нашим непријатељима да дејствују преко својих агената у нашој земљи злоупотребавајући ова питања.

Ми сматрамо да је дошао час да се наша унутрашња питања реше одмах на основи Народног споразума и враћања народу грађанских и политичких слобода. У првом реду важно је задовољити оправдане тежње Хрвата и осталих народа Југославије на основи демократије, да би се тако, у братској слози и споразуму, омогућило свим народима ове земље да је бране заиста као своју заједничку државу.

4. Студентска омладина, као и сва наша омладина изразила је своју готовост да брани независност и границе Југославије и да се најактивније припреми за своју дужност у том погледу. Заједнички проглас великих омладинских организација на челу са соколском, скаутском и студентском омладином у Београду, као и став радничке омладине, затим успостављање јединства и заједничка акција католичких, националистичких и левих омладинаца у Словенији, то најбоље показују. Ова омладинска акција, искрено родољубива, међутим не само што није наишла на одзив код надлежних, већ је, под разним изговорима, који су одавно познати, сузбијана и онемогућавана. Забрањује се омладинска штампа, спутава се рад омладинских организација, хапсе омладинци а полиција — као у Београду 15 марта, грубо насрће на омладине који под државним заставама манифестују за одбрану граница.

Оваком стану ствари потребно је хитно учинити крај. У том смислу ми апелујемо на све чињенице наше државног и јавног живота:

1. Да се омогући пуно и истинско обавештавање све наше јавности о догађајима на нашим границама и у међународној политици;

2. Да се предузму најенергичније мере за сузбијање и онемогућавање сваке делатности организација, група и људи који у нашој земљи раде по налогу Берлина и Рима, као и против свих њихових помагача издајничких и капитулантских елемената;

3. Да се омогући чисти и слободан развој родољубиве акције омладине и свих народних снага и да се престане са прогонима и мерама против истих;

4. Да се на бази демократије и Народног споразума омогући хитно решење наших унутрашњих питања, у првом реду хрватског, и да земљи, у овим судбоносним часовима стане на чело влада свих правих представника народа, — влада народне одбране, и

5. Да се предузму све мере за моралну и материјалну припрему народа на отпор и одбрану његове државе.

Ми позивамо све народне снаге да се заложу за остварење ових мера, од којих зависи опстанак и будућност свих нас. Студентска омладина, у заједници са свим омладинским и родољубивим снагама, наставиће још борбеније и пожртвованије своју акцију у том смислу.
Београд, 13 април 1939 г.

Сшуденшски одбор
за одбрану земље

СТУДЕНТИ У НАРОДУ

Наше екскурзије унутрашњост

Војвођани...

Прошла је прва година нашега рада. Прошао је први страх пред Баваништем и Ковином, страх пред Меленцима и Вршцем. Страх од тога како ћемо се снаћи и да ли ћемо успети. Како ће на нас да гледају наши Вршчани, наши Меленчани, наши Алибунарци. Стрхотавање се већ после приредбе претворило у одушевљење.

Алибунар, дочек на станици, поздравни говор, фанfare и поворке сељака у народним ношњама. Дочекали су нас и примили као своје синове, топло и са разумевањем. Ми смо дали све од себе, дали колико смо могли.

Хиљаду сељака из Меленаца и околине говорили су нам да смо пошли правим путем, путем којим народна интелигенција треба и мора да иде. Нисмо да останемо ни један крај Војводине у који нећемо отићи, ни један крај који нећемо упознати. Ти људи, са села и града, наш су путоказ.

И пошли смо даље. Кроз приредбе у њиховој средини да слушамо и чујемо њихове речи и жеље.

А ове године, у једној новој стварности, није више само љубав према селу, није више само потреба уношења просвете у села већ наш императивни задатак, који се поставио пред нас студенте: ићи к њима и слушати их. Баш данас када се село покушава да остави без обавештења и поред радија и штампе, ми студенти и омладинци не би били достојни синови и кћери наше Војводине ако би затајили стварност. То и само то траже они који пешаче по 20 километара да нас чују, они који на бициклима долазе на све наше приредбе.

Више ће гледају на нас студенте, као некада, хладним нераздевањем и притајеним поштовањем које је стварало дубоки јаз. Не, примају нас топло и са љубављу. „Та, децо, ви сте наша деца, наши учени људи, ми много верујемо у вас.“ А ми смо им, кроз песме и рецитације, говорили честито и из срца да и ми верујемо у њих, наш народ.

Ишли смо даље. Свуда су били исти људи. Свуда и сваки је постављао иста питања; на наша питања свуда су исто одговарали.

„Све што смо спремали за њих примали су са одушевљењем. Све су разумели онако како народ може да разуме. А на крају „Мати“... Кроз покротине позорнице видели смо сузе разумевања од прве клупе до оних који су стајали на вратима. „Немам, заборавио сам да сам мушкарац, нешто ми се откинуло и плакао сам. Баш ме срамота од познаника.“ Плакао је и он и сви остали. Плакали су јер је мати отаџбина звала своје синове снажно и продорно. Да ли је још требало питати колико се земља воли.

После комада настао је жагор. Сви су разговарали и стално питали: „Де, покажи ми која је девојка била мати, која је онако говорила.“ — Хоће да нас виде, ту пред собом,

да нам честитају и кажу своје утиске. — „Нема ту шта, све је ово истина што ви говорите, и лепо знате све.“

Пошли смо да њих чујемо и слушали смо их. Сви причају и питају о рату. „Знамо ми све и ако не читамо сваки дан новине. А оно и шта има много ту да се зна, брате. Једно, ко оче наш, ко свакидашњи хлеб за кога зна свако дете у колеци, једно, брате, да се не дамо. Нисмо је лако добили па да је лако дамо. Држиш цену и не погађаш се“. Хтели би и ми да кажемо исто, али већ они знају, знају за нас. „Слушали смо ми за вас још прошле године. Кад сам једном путовао лађом, причао ми један пријатељ“... Знају они шта би им могли да кажемо данас.

Група са сељацима

„Бранићемо ми ову нашу земљу.“ И ми нисмо имали потребе ни у Ст. Бечеју, ни у Турији, ни у Сремској Митровици да се међусобно убеђујемо. Видели смо да смо једно. Део народа, који је везан са хиљаду невидљивих нити за своју Војводину, за ову земљу.

Велико народно коло, срдачни смех, разговори. Столови се спајају и речи постају блиске и искрене. Омладинци су нам приступали и питали за књиге и часописе. Многе од оних које смо им донели већ су читали. Разговарамо и осећамо да умемо блиско да причамо и да се разумемо. Ништа нас не дели, млади смо и имамо исте жеље и мисли.

На раскршћу, цело је село ту око нас. Спонтано смо запевао: „Хеј трубачу“. Савршена тишина и свечано расположење, као да се цело село тог часа заклињало на верност.

На станици, у мраку, коло пред полазак, а сваки је домаћин брзо свом госту предавао — „нешто мало хране за пут“.— Били смо искрено срећни на толику љубав. Силно смо осетили да само свом народу припадамо и да нас наш народ тражи.

Видели смо и чули наша села и градове. Иста су у величини своје љубави, схватању својих дужности према отаџбини. Верујемо јер смо их чули и видели и верујемо само у то.

„Ни брига, знамо ми како се брани земља. Знамо ми како смо је мучно добили.“

„Наша је мајка земља и само наша ће и бити.“

Слушати и чути добро њихове речи и жеље. То је пут народног јединства, данас, пут стапања народа у одбранбени бедем одбране земље.

Србијанца...

Опасност у којој се налази земља, створила је за све студенте, за све родољубе само једну мисао: одбрана земље. Из најудаљенијих кутова наших народа, из најзапуштенијих градова и села изникле су жеље, исковала се одлука да се земља отаца и дедова, знојем и крвљу натопљена, мора бранити до последње капи крви. У таквим приликама похитали су и синови дичне Србије, студенти Београдског универзитета, да покажу својој браћи и очевима, да покажу својим мајкама и сестрама, да покажу народу из кога су поникли да њихова одлучност, полет и храброст превазилази лабораторије и семинаре, учионице и факултете, да су спремни да као један човек, заједно са својим народом попуне прве редове фронта слободе и независности своје земље.

Прво место посете Србијанских студената било је Обреновац. Око 150 студената и студенткиња на чујим је прима гордо стајала тробојка са исписаним геслом: Бранићемо земљу, — прошло је улицама Обреновца. Отварали су се прозори, шириле су се капије, излазио је народ. И за најкраће време свакоме је било јасно да плакати који су се по гдегде могли видети значе само једно: студентска и соколска омладинска хоће да нам каже да је дух капитулације и посусталости — дух туђина и насилника, а дух отпора и одбране наш дух — дух слободе и независности. И заиста весели и одлучни гласови студената и студенткиња могли су се преко целог дана чути.

Њихови су се гласови чули улицама Обреновца, њихови гласови су се чули у сељачким кућама околине Обреновца када су позивали сељаке и омладину на своју приредбу, њихови су се гласови чули на спортском игралишту, у соколани — свуда. Вредне руке студената и студенткиња свуда су се нашле да прикаче сваком родољубу тробојницу, знак присталица одбране земље. И није ни чудо да је соколска дворана то вече била испуњена до последњег места. Грађанством, омладином, сељацима и радницима. Са нестрпљењем су очекиване речи старешине сокола, топло су саслушане речи нашег професора г. Божићара Марковића, који је подвукао значај студентских приредби изјављујући да студентска омладинска уједињена под геслом „студенти с народом“ настоји да свесрдно и пожртвовано помогне своме народу. Са одушевљењем је саслушан говор студента М. Тодоровића, који је истакао љубав омладине за своју земљу и народ, за чије добро је спремна да да све своје снаге па и своје животе. Најдубљи утисак после говорног хора и осталог програма оставио је комад „Мати“. Сте зала су се грла, навирале су сузе, манифестовала се љубав према својој земљи и народу.

И заиста, задовољна и захвална лица као и њихове топле изјаве: „Све смо разумели“, „Кад би нам могли доћи још који пут“, „Ваше су жеље наше жеље“, итд., дала су нам

новог полета и нову снагу, ново уверење и нову потврду да треба наставити започети пут. Србија, Отаџбина нас зове...

Босанца...

У мучној ситуацији ишчекивања да се ставе на дневни ред судбонсна питања по све нас, пошли смо у Босну. И поред свега весела с којим смо ишли на пут помало смо зебли због неизвесности како ћемо успјети, како ће нас примити провинција. Мучна ситуација и неосноване предрасуде о студентима у провинцији највише су нам задавале бригу.

Ноћ. При укупчавању клапарају вагони. У „босанском“ вагону живот, галама. Ходници и прозори крцати. Добрачица. Вика. Све тако до поласка воза.

Воз тоне у сремску равну. Постепено галама слаби: свитање. Пред нама су валовити босански брегови. Нека пријатна свјетлина бије из тек олисталог дрвећа и шибља и са падина прекривених зеленилом. Примичемо се Добоју. Очекујемо прилично узбуђени долазак и први додир са босанском паланком. Излазимо на препун пероњ свијета. Настаје тишина. Соколски претставник нас поздравља сав узбуђен. Говори топло, братски и другарски да је поново охрабрен и поносан кад види како је школована омладина прегла да испуни свој задатак у овим одговорним и тешким часовима. Честита нам и каже да ће нас наша Босна примити горда што смо јој тако блиски и одани. Послије говора формира се поворка. Студенти напријед, грађанство за нама. Ступа се у побожној тишини према костурници у ко-

културни проблеми, говори се о озбиљности положаја у коме се налазимо и о улози коју омладина треба да одигра.

Увече за вријеме извођења програма сала се пролама од аплауза. Сви мјештани редом задовољно нас гледају и хвале наш труд. Приступајући нам искрено и отворено и распиштују за новости. Разговор се одваја. Мијешају се студенти и остали омладинци. Ишчезавају ситне препреке које дијеле поједине групе у вароши годинама и годинама. Кроз причу, весеље и игру одмиче ноћ. Пјевају се пјесме. Студентска химна постаје популарна. Прихватају је остали омладинци. Посетиоци се разилазе. Ми спремамо ствари, одређујемо распоред за пут даље, испитујемо успјех и недостатке посјете. Ујутро воз, путовање. Теслић. Дочеци, састанци, разговори, вече, програм, пјесма, одушевљење. Старији појединци се чуде, доброћудно и весело одмахују главом. „Да, дођоше ево први пут и Хрвати у соколски дом. Добро ће бити: ваља што сте дошли“.

У Дервенту свраћамо непредвиђено, организујемо вече за свега пет сати. Пишемо позиве на брзину. Увече сала пуна. Хор одушевљава. Гублика скоро не дише кад се изводи Чапекова „Мати“. У очима блистају сузе. У тишини кад мајка даје последњем живом сину пушку да и он погине бранећи огњиште и домовину, салом се пролама громко: „Наздар“.

Један стари грађанин пријатно дирнут и узбуђен кроз сузе разговара с нама. Читави сат не престаје да плаче. Узбудљиво нам прича о патњама под туђином. Говори о потреби

Још једна група са сељацима

јој леже напаћени таоци и интернирици из доба ропства под туђином. Стали смо око споменика на бријегу. Народ около. Добој, мала паланка опасала подножје бријега. Језива тишина. Студентски претставник пење се према споменику и почиње говор. Пламене ријечи о времену које тражи јединство свих и старих и младих, које изискива спремност за борбу и жртве, одјекују симболично на томе мјесту.

Послије подне дијелимо се у групе и идемо у посјете омладинским организацијама. Конферишемо са хрватским, муслиманским и српским омладинцима. Сви нас примају с подједнаким поверењем. Додирнују се

подизања духа у омладини и народу. Пун је оптимизма кад се говори о нашем јуначком држању. У зору путујемо. Сви посетиоци се пресељавају са нама на станицу. Починемо „Хеј Словени“. Све прихвата. Затим игра коло, пјевају се пјесме. — Пред полазак воза један чича доброћудно мудрује: „Што ти је вриједна младост. Четири ноћи не спавају, па види весела и пјесме“.

Браћамо се у Београд задовољни радом и не осјећамо умор. Као да смо ишли на какав кратак подневни излет у природу. Носи нас и не да нам да се уморимо помисао да смо својим трудом допринели да нас упамти свако ко нас дирне.